

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrških in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za tri mesece . . . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . f. 3.—, za pol leta . . . f. 6.—, za leto . . . f. 12.—. — Naročnino je plačevati naprej na srečbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira. Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglas se računa po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnica in javna zahvala, domači oglas itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *upravitelstvo* ulica Molino picolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odpri reklama cije se preste poštino.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

VABILO na javni narodni shod,

ki ga sklicuje politično društvo „Edinost“

v prostorni dvorani gostilne gosp. Marina Lukše na Proseku
v nedeljo dne 18. oktobra 1896. ob 3. uri popoldne

Dnevni red:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo deželnega poslanca Ivana Goriupa.
3. Utemeljevanje resolucije radi osnutja okrajnega glavarstva za tržaško okolico.
4. Eventuelni predlogi.

Triški in okoličanski Slovenci!

Sedaj Vam je prilika, da pokažete svoje zanimanje za javne stvari Vaše občine, in po tem takem tudi za svoj lastni blagor. Vsakemu bode prilika, da pove, kar mu je na srcu. Politično društvo „Edinost“ bode sklicevalo zaporedoma shode po okolici, a katoličanom je dolžnost, da se v velikem številu udeležijo teh shodov in da posežejo tudi v razpravo, kajti le tako izvedo bodoči poslanci, česa šeli in zahteva ljudstvo.

Odbor političnega društva „Edinost“.

Poziv do rodoljubov istrskih.

Onemu, ki pozna razmere istrske, kdor pozna vse one muke — telesne in duševne —, ki so nerazdružno spojene s politično in narodno borbo po Istri, in ki ve, da siromašni, od vsega sveta zapušteni seljak istrski nima na svoji strani drugega nego Boga, svoje sveto pravo in četico uzornih mož-prvakov: onemu ne treba praviti, koliko samozatajevanja, koliko neizmerne ljubavi do tega bednega naroda, kolikoga navdušenja za pravico, koliko užigajočega idealizma, kolike požrtvovalnosti in tudi kolikoga osebnega poguma treba onemu, ki hoče vztrajati na političnem in javnem torišči. Pravijo, da je huda stvar, loviti gada s prazno roko. Težko je neimovitemu in neukemu seljaku, odstranjenemu od vsacega upliva na javno upravo in na javne stvari, boriti se proti sili gospodi, povspeševani povsodi od merodavnih činiteľev in imajoči v svojih rokah ves aparat deželne uprave. Prevelika je razlika v orožju na obeh straneh. Na naši strani le poštena beseda poštenega prepričanja in zavesti o svojem pravu, na nasprotni strani pa ostrina predprav, političkega upliva in podpore od vseh strani. Razlika je tolika v razdelitvi sil, da bi morali malone obupati

na svoji narodni bodočnosti v Istri. Vendar ne obupujemo in niti mislimo ne na to, da bi položili orožje. V vrstah rodoljubov istrskih ne sme biti plašljivca!

Mi verujemo v končno zmago pravične stvari v Istri, ker verujemo v svojo bodočnost. Ta naša vera ima svojo podstavo v zavesti, da je neskončno pravičen oni večni Bog, v katerega nepremično veruje naše pobožno ljudstvo; in pa v izglelih zgodovine, predstavljajočih nam, kako so končno padli tudi najsilnejši krivičniki.

Kvišku srca torej, dragi rodoljubi istrski! V teh srcih naj ne ugasne nikdar vera v samega sebe, vera v bodočnost svoje krvi, vera, da zmaga — pravica. In ta vera naj se širi — pomočjo navdušene besede in rodoljubnih izglehov — iz src zavernih rodoljubov daleč tje na okolo vsrca širokih slojev.

Še bode trebalo hudih borb, še se bodemo le prepogosto izpodtikali na kameniti in strmi poti do narodne bodočnosti naše, še nam bode le premnogokrat krvavelo rodoljubno srce na nespelih naših in na zmagah onih, ki nam delajo krivice, še bode trebalo mnogo naporov in truda in mnogo artev, ali slednjič pridemo i mi do kraja svojemu križevemu potu. Drevesa ni možno podreti

nik je bil dober boter ter je odgovoril, da Lovro naj le svobodno pride k njemu v Ljubljano, kajti sam da je že oslabeľ, pa mu bode krščenec v pomoč. In tako je bilo. Nekega jutra je mati blagoslovila Lovra, stisnila mu v roko dvajsetico, dela v torbo belega sira, a za botro povesmo. „Idi sinko“ je rekla mati, „pa da mi bodeš priden in pošten. V svetu je mnogo slabega, ali ti da si mi dober. Bog te spremlja in njegovi angelji. Pa ako da sreča in milost božja, daroval bodeš novo mašo pred našim velikim oltarjem. Idi, pa moli za mater svojo“.

Lovro je seveda malo umel od vsega tega. Vedel je, da gre v veliko mesto k svojemu botru. Veselilo ga je tudi. Ali ko je videl, kako se je iz materinih očij usul dež, jelo je tudi njega stiskati okolo srca, pa udri: jel je jokati še on. No, oče je odtrgal sinka od materinih prsi in odvel je Lovra k botru cerkovniku.

Tu je seveda bilo drugače. Ko je Lovro videl velike hiše, unozico ljudi, visoke zvonike, ko so mu prvokrat zagromele velike orglje, zaigralo mu je mlado srce nenavadno. Lovro se ni bal ka-

z jednim samim mahom, stoletne krivice ni možno odpraviti z jednim samim zaletom probujene zavesti. Delo za osvoboditev duševno podjarmljenih je težko in mučno delo, delo dalje dobe. Kajti to delo mora biti hkratu obrnjeno na dve strani. Lahko bi bilo, da nam je skrbeti le za borbo zoper nasprotnika; ali nam je zajedno skrbeti za vzgojo v lastnih vrstah. Naša vojska še ni urejena, mi si moremo še le vzgajati bojnikov. Naš narod po Istri, sosebno po nekaterih krajih, je še le novinec v narodni borbi. Njemu niso znane zvižace nasprotniške taktike, posledica temu pa je ta, da ga mami in vara vsaki zvižalni manever od nasprotne strani. Nedostaja vsakoršne šolske izobražbe temu našemu rodu po Istri — on živi večinoma še v svoji prvotnosti. Zato je neizkušen in — le prezaupljiv do vsake zvižace in sladke besede. In ker je siromašen, ker mu je gmotno stanje večinoma toľi bedno, da komaj vzdržuje svojo ekzistencijo, ni čuda, da je toľi občutljiv na to stran in da je hitro po koncu, ako se je zvižaca doteknila te njegove gmotne rane.

Kričeč vzgled o tem smo doživeli te dni. Laž je peklenško zvitostjo navalila na druge, kar je storila ona sama; kmet je verjel laži; in ker mu je laž govorila o gmotnih bremenih, razvel se je siromak proti nedolžnim in na izključno korist krivičnikom in svojim tlačiteljem.

Na tem jednom slučaju vidimo, kako treba rodoljubom istrskim vršiti dvojno nalogo: bojevalno in vzgojevalno.

Da pa prav danes opominjamo rodoljube istrske na to dvojno nalogo, vspodbudila nas je okolnost, da poznamo konkretni povod najnovejemu rokovnjaštvu naših nasprotnikov.

Pripravljati so se jeli za volitve za državni zbor po onem receptu, katerega so prejeli na zadnjem občenem zboru političkega društva italijanskega; po naukih, na katerih se mora zgražati slehernik, ako ima le iskrico čuta za političko moralo, kakor je to izvrstno dokazal dr. Laginja na občenem zboru društva „Edinost“. In ti nauki se kopičijo v zatrdilu, da se ne treba plašiti nobenega sredstva v dosego — popolnega podjarmljenja slovanskega prebivalstva, popolne razlastitve

kor drugi vaški otroci. Hitri razum se mu je hitro prijel vsega. Dali so mu tudi knjig. To je bilo veselje. Po ves dan je sedel mali v šoli, same na večer je mesto botra zvonil „Zdravo Marijo“. Njemu ni bilo to dolžnost, ampak pravo, katerim se je ponašal.

Z glasovi zvonov, razlegajočimi se v daljnji svet, kakor da je Lovrin duh zadobil peroti, drameči se bolj in bolj. Za cnih dob so bili le gospodski otroci deležni šolske slave; kako ne bi bili le-ti pametni, dobri, ko so vendar gospodski — tako so si mislili učitelji. Vaško revše, ki niti zapeti ni znalo po nemški, moralo se je potisniti v kot, in naj je bilo še tako pametno. Tudi Lovro je bil tako revše, toda on se ni udal. Malo to revše je svojim ostrim umom, zdrelo in smelo sodbo, v toľiko premagalo predsodke one dobe, da so se mu čudili učitelji, klanjali gospodski otroci, dá, neki učitelj je celo rekel o njem: „Nad glavo tega dečka žari goreči jezik svetega duha“. Vsaki zavod ima dijakov, katerih se spominjajo še pozneje kakor nenavadnega pojava. Tak je bil tudi Lovro. No, dosta o tem dijakovanju. (Pride še.)

PODLISTEK.

Prijatelj Lovro.

Črtica po resnici. — Spisal August Šenoa. Prevel C—d.

Starca sta si dela v glavo, da jeden sinov mora postati duhovnikom. Kocka je pala na Lovra. Vsa vas je vedela, da je bistra glavica. Vse cerkvene pesmice je znal na pamet. Tim bolje zanj, ne bode toľiko muke pozneje. Bodi, Lovro naj postane duhovnikom, je rekel oče. Ali glej jo sitnost! Za duhovnika treba šolanja, a učitelj v vasi je bil komaj za orgljanje; za šolo v mestu pa treba velikih troškov, a odkod?

„Glej sreče!“ spomnila se je starka brzo. V Ljubljani imamo botra cerkovnika. Kakó bilo, ako Lovra spravimo k botru, da se č—vri—uč svetemu poslu. Glej jo dobro ooljšo srečo! Tudi boterstvo velja neka,

„Prav imaš mati“, je rekel oče, „Lovro pojde k cerkovniku. Tako bode po pameti“.

Sodni pisar je napisal za Lovrovega očeta pismo botru. In dobro jo je pogodil pisar. Cerkov-

od političkih in narodnih pravic. Ti nauki zahtevajo, da v Istri ne sme zamreti rod — političke in narodne pariže.

Vsako sredstvo! Grozno načelo, grozna morala! A agitatorji istrski so poslušni učenci: le po takem načelu in na podlagi take morale mogla je nesramnost poseči tako daleč, da manjšino deželnega zbora odgovorno za to, kar je storila večina ob protestih manjšine.

Težka je borba našega naroda po Istri, smo rekli uvodoma. Kaj še-le za one, ki stoje na čelu tej borbi! Od le-teh zahteva toliko žrtev — prav samega sebe treba žrtvovati —, da že moramo reči, da bi si ne upali pobrati kamena in ga vreči na onega, ki je obnemogel v tej borbi.

Koliko bolj sladka je v vsej tej bedi zavest, da imamo doli po Istri — tu manj, tam več — takih mož, o katerih vemo, da se ne plašijo ne borbe, ne žrtev, ne proganjaja; na katere moremo računati za vse slučaje. Imamo takih mož — Bogu bodi hvala na tem — toliko v duhovskem kolikor v posvetnem stanu. Neizmerno nam je dobro delo, ko nam je ravno te dni zatrdil čestitljiv župnik istrski: Delajte in delajte, ne bojte se, mi smo za vami!

Zavest, da imamo doli po Istri takih mož, nam daje poguma, da se danes zaupljivo obračamo do rodoljubov istrskih: spomnite se svoje dvojne naloge! Odpirajte ljudstvu oči, zaslepljene po zvičajnih nasprotnikih; trgajte odločno roko mreže, ki jih plete okolo našega ljudstva nasprotna lakavost! Kjer koli se shajate z ljudstvom, kazite istemu, kje so mu prijatelji in kje neprijatelji! Upotrebite vso svojo zgovornost, da dokažete ljudstvu, kako brezdušni nasprotniki kradejo čast, poštenje in dobro ime poštenim zastopnikom našim, kako zvičajna zloba na najdrznejši način falzifikuje resnične dogodke! Z jedno besedo: vzgajajte narod, da ga o bodočih volitvah, vzbujenega in poučenega, dovedete do — zmage!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 15. oktobra 1896.

Državni zbor. Poslanska zbornica je nadaljevala včeraj razpravo o domovinskem zakonu. Ministerski predsednik grof Badeni je povdarjal veliko važnost tega zakona, izjavivši, da nasprotstva, ki so se pojavila tekom razprave, temelje na krivem razumevanju pojma avtonomije. V prvo je avtonomija političko načelo, izraženo ustavnim potom v pripoznanju individualnosti posamičnih kraljestev in dežel in v določbi kompetence deželnih zborov. Tu pa tam umevajo pod avtonomijo ne povsem pravo načelo samouprave, sloneče na ideji, da izvestnih javnih stvari naj ne upravljajo organi države, ampak občine. To dvojno treba razlikovati, avtonomijo v političkem zmislu in samoupravo. Zbornica naj premisli, v koliko se dotika ta predloga avtonomije v političkem zmislu, in v koliko praktične samouprave. V prvem pogledu imamo dotikno točko v tem, da je ureditev domovinskega odnošaja v tesni zvezi z ureditvijo preskrbovanja ubožcev, koje poslednje spada v zakonodajo dežel. V zakonu ni nobenega določila, ki bi posegal v ustavno kompetenco deželnih zborov. Zato odklanja vlada vse predloge, ki bi hoteli spraviti v načrt določil glede razdelitve obveznosti za preskrbovanje ubožcev, in glede prenešenja te dolžnosti na dežele itd. S pravega avtonomistiškega stališča, torej se stališča zakonodavne kompetence ni možno torej ničesar prigovarjati tej predlogi. Ministerski predsednik se je upiral na to trditvi, da ta predlog krši občinski avtonomijo. Pravo občin do svobodnega in samostojnega podeljevanja domovinskega prava ostane nedotakneno tudi za bodočnost, vendar pa je zakonodaje dolžnost, skrbeti za to, da se more — kjer zahtevata tako javna korist in zajamčeno varstvo osebne svobode — doseči domovinsko pravo tudi proti volji občine. Dosedanji zistem se je pokazal nemožnim. To je bil kričeč nedostatek, da še tako dolgo bivanje v občini ni dalo pravice do domovinstva. Potrebno je, da v gotovih slučajih zakon ukazuje, da je pripoznati domovinsko pravo, vendar pa s tem ni kršena občinska avtonomija. Govornik se je izrazil protivnega predlogu manjšine, da kakor druga instanca ne bi odločevala politička, ampak avtonomna oblast. Načrt določa, da je domovinsko

pravo pridobiti na podlagi določenega daljšega bivanja, to pa ne ipso jure, ampak iz administrativnih pomislekov, in po formalnem činu, ki je le uradno konstatiranje izvestnih pravic. V tem obstoji kompetenca političkih oblasti, in to je le izjema, ako se tu pa tam v interesu občin prepušča občinam odločitev prve instancije; za to pa manjka pravnega opravičenja, da bi se tudi odločitev v viših instancijah prepuščala avtonomnim oblastim. Ker pa vsprejem v občinsko zavezo ne temelji na svobodnem podeljevanju od strani občine, zato pa ni dopuščeno, da bi se pobirala kak a pristojbina. Vlada se izjavlja proti vsaki pristojbini, posebno še zato, ker bi visoka pristojbina onemogočila vseh te reforme.

Se stališča tržaškega slovenstva moramo biti zadovoljni z izvajanjem gosp. grofa Badenja. Trije momenti so važni iz te izjave: uprse je vsem centralizacijskim namenom, naperjenim zoper kompetenco deželnih zborov; povdarjal je potrebo, da se v gotovih slučajih lahko sili občino, da vsprejme koga v svojo zavezo; in slednjč je bil proti temu, da bi avtonomne in ne politične oblasti odločevale v drugi instanci. Ti poslednji dve točki sta posebno važni za nas tržaške Slovence. Ako zakon ne bi mogel siliti občine, potem bi tore malo Slovencev došlo v Trstu do domovinskega prava. In kako bi še-le bilo, ako bi pri nas avtonomna oblast odločevala tudi v drugi instanci. Pomislimo le na našo tržaško ustavo! Kje bi bila ta druga instanca? Menda v deželnem odboru. Ker pa mi nimamo posebnih volitev v dež. zbor, ampak se ob času zasedanja dež. zborov mestni svet jednostavno preminja v deželni zbor, župan v deželnega glavarja in municipalna delegacija v dež. odbor, nastalo bi čudno, razmerje, da bi v drugi instanci odločevali isti uplivi in oziri in iste osebe, kakor v prvi instanci.

To bi bila igra s pravico do rekuriranja. Pri nas treba torej absolutno, da politička oblast odloča v drugi instanci, kajti sicer bi bila tu iluzorična vsa ta prenova. Mestna gospoda pravijo seveda, da hočejo braniti pravo občine. To bi bilo lepo, da ne bi jih pri tem vodil nelep namen, da bi svojim nezavisnim pravom občine mogli vzkrati osebo pravo tisočem in tisočem prebivalcev. „Piccolo“ sam pravi, da je tu do 60.000 takih, ki do sedaj še nimajo domovinskega prava v tej občini.

V razpravo je posegnil tudi posl. Povše, ki je govoril o razmerah v južnih pokrajinah in o postopanju mesta tržaškega proti svojim slovenskim stanovnikom. Povdarjal je, da krepkeji živelj išči v mesto, slabiji pa ostajajo doma, iz česar izhaja velika škoda za kmetijstvo. V Trstu nočejo vsprejemati Slovencev v občinsko zavezo, celó imovitim odrekajo domovinsko pravo. Kranjska plačuje 70—90 tisoč na leto za bolniške stroške za svoje ljudi, bivajoče v Trstu. Dežela Kranjska bi se tem zakonom rešila tega toli krivičnega bremena, katerega nosi že 33 let.

Car ne pride v Rim! Tako zatrjajo današnje vesti povsem odločno. Če tudi bi bil car izrekel željo priti v Rim, vendar bi bil moral poštovati željo kralja italijanskega, da se poročne slavnosti izvrše v intimnem domačem krogu. — Tako plešejo te rimske vesti vsaki dan po drugi piščalki: včeraj so bili razžaljeni v Rimu, ker car ni mislil priti tja, danes ga pa zopet nočejo, ako bi tudi hotel priti! — Naj se le smešijo: mi pa smo imeli vendar prav, ko smo trdili, da car ne pride v Rim!

Nemčija in carjev obisk v Parizu. Kakor kanec olja na žgočo rano, tako blagodejno deluje na nemške živce vest, da se je voditelj ruskega ministerstva za vnanje stvari vendar malo pomudil v Berlinu. „Hamburger Nachrichten“ se tolažijo, da po tem obisku Šiškina v Berlinu je jasno, da pariški obisk ni imel protinemškega značaja. Navzočnost Šiškinova v Berlinu da priča tudi, da v Nemčiji ponehuje protiruska politika, zasnovana po bivšem kancelarju Capriviju in ki je dovela do rusko-francoske zveze. Celó zaupanje da je navstalo zopet med Nemčijo in Rusijo. — „Hamb. Nachrichten“ so organ Bismarckov; mož meni torej, da ne bi bilo prišlo do rusko-francoske zveze, ako bi bil še kancelar on — Bismarck. Mi menimo drugače. Sedanje politike Rusije ni provzročila nerodnost Caprivijeva, ampak tu je prišel vmes — narodni moment. Z Aleksandrom III. je došel zaključek dotedanji izključno dvorni in zato od nemškega upliva zavisni politiki in na

nje mesto je stopila ruska narodna politika. Po tem prolevljenju se je moralo premeniti razmerje med Rusijo in Nemčijo.

O položaju na Vztoku. Pariški „Temps“, bavé se v včerajšnji svoji številki s položajem na Vztoku, veli, da se more sklepati iz nekaterih sprememb, dogodivših se v angleški politiki, na skupno, dejansko postopanje evropskih držav.

Na to kaže tudi govor, ki ga je izustil dné 13. t. m. angleški minister financ. Rekel je med ostalim: „Moje menenje je, da je minol čas, ko se je moglo verjeti jednostavnim obljubam. Sedaj treba zahtevati, da se dá za obljubljene reforme veljavna garancija, ki bode jamčila ne le za to, da se izvedó preosnove, ampak tudi za to, da se jih bode stalno upoštevalo. Toda Angleška ne more nastopiti sama. Rusija, Avstrija in Nemčija so sporazumne, da se ohrani v Turčiji „status quo“, Angleška pa meni, da, ako se hoče to, mora turška vlada izvesti bistvenih reform in sicer v interesu evropskega miru. Energičen, skupen nastop evropskih držav o pravem času bode manje nevaren evropskemu miru in ohranitvi turške države, nego pa nedelavnost.

Neredi v Siciliji. Jedva so modri državni — silom „pomirili“ vedno vzkipajoče elemente, že prihajajo nove vesti o ozbiljnem položaju v Siciliji.

Delavci — trpinj v žveplenarnah so ustavili delo. Obči štrajk je pričel dne 5. t. m.; tega dne je jelo praznovati okolo 14.000 delavcev. Politiške oblasti so bile sevé v velikih skrbih v očigled tako resnobnemu pojavu. Skušale so vse možno, da dosežejo sporazumljenje med kapitalom in delom, toda gospodarji so neupogljivi ter so izjavili, da bi rajše zaprli rudnike, nego povišali mezde, ker da trpé velike zgube. Z druge strani izjavljajo delavci najodločneje, da se jim, z ozirom na današnjo draginjo, mora povišati mesda brezpogojno in da so pripravljeni raje umreti od gladu, nego vrniti se na delo z dosedanjimi pogoji.

Dne 7. t. m. so bili veliki izgredi, prava panika. Ogromna množica ljudstva, tudi ženske in dečki, hedila je pod zastavami v sprevodu od kraja do kraja, kričaje: „Dajte nam kruha in dela! Smrt obdelovalcem rudnikov! Hočemo, da se nam poviša mezda!“ Orožniki in nekaj vojakov so skušali razpršiti množico, toda, ker jih le-ta ni ubogala, vrgli so se z orožjem v roki na goloroko ljudstvo! Poročilo ne pové, koliko oseb je bilo o tem spopadu ranjenih ali celó ubitih, ampak pravi le, da je bil spopad strašanski, da so orožniki zaplenili jedno zastavo in zaprli štiri demonstrante. S tem je bila dovršena ta demonstracija, toda položaj je kljub temu silno ozbiljen. Oblasti se bojé, da utegnejo štrajkovci upaliti rudnike in spočeti kdo zna kaj; zatoorej so poslali iz Palerma sila vojakov na vse kraje, kjer je kaj delavcev.

Sedaj je mir, toda mir — pred bajnoti!

Različne vesti.

V obrambo. Neko slovensko dekle nam piše: V soboto dne 10. t. m. ste natisnili v listu „Edinost“ vest, v kateri je trditev, da se me slovenska dekleta sramujemo slovenski govoriti. Menda mi dovolite, da povem Vam in Vašim čitateljem, da se me prav nič ne sramujemo svojega materinega jezika slovenskega. Po ptujih prodajalnicah se pa le zato poslužujemo včasih nemškega jezika, ker se nam je dogodilo že večkrat, da nas je zasramoval kaki slučajno navzoči Lah, ako smo govorile slovenski. Seveda nam je hudo, ako nas pitajo s ščavi. Tudi meni se je dogodilo nedavno temu v neki prodajalnici, da so me najprvo pustili čakati tako dolgo, dokler niso postregli vse druge, in potem so še le vprašali, kaj da hoče ščava?! Morete si misliti, kako sem se sramovala, ko sem odbajala iz prodajalnice. To je torej jedini vzrok, da povprašujem po nemški v nepoznanih mi prodajalnicah, kajti Nemke ne zasramujejo tako, kakor nas uboge Slovenke. Me se ne sramujemo svojega slovenskega jezika in svoje narodnosti, ampak sramujemo se, ker nas zasramujejo s „ščavami“.

Slovensko dekle.

O dr. Kajetanu Bedinju, ravnokar umrlemu župniku in opatu na Reki, katerega nasprotstvo do naroda hrvatskega smo povdarili tudi mi v predzadnjem izdanju našega lista, piše „Hrvatska domovina“: Da-si je bil porojen na hrvatski Reki, dasi je vso svojo dobo preživel v hrvatski škofiji

ter je bil celó voditelj vzgoje seminjske mladine v Senju, vendar se mu duša ni nikdar ogrela za narodni napredek. Nemirnega duha in nemirne naravi, glave bistre, volje odločne, mržnje neugasne, gledal je, kako bi trgjal list za listom z dosegljive mu veje narodnega debela. Bil je tudi osebnó jako nečimuren; v nadi, da sam zasede škofovsko stolico, je kopal jamo pok. škofu Solcu in je preprečil imenovanje škofom uzornega duhovnika Ivana Fiamina. Ali nade se mu niso izpolnile. Prevarjen v svojih nadah, je šel leta 1891 župnikovat na Reko, nadejaje se, da napravi iz Reke tudi cerkveni separaturn corpus. Njegovo ime se je navajalo često tudi med madjarskimi in madjarofilskimi kandidati za nadškofijo zagrebško. Smrt mu je prekrizala vse račune, ter najde tako miru v večnem domu, kakoršnega ni mogel najti v svojem življenju. Počivaj v miru!

Državni izpiti za gozdnovarstveno in tehnično pomočno osebje za kronovine Primorsko, Dalmacijo, Kranjsko in Koroško so se vršili dosedaj vedno v Ljubljani ali v Celovcu.

Visoko c. kr. ministerstvo za poljedelstvo je to predruščilo in ukrenilo, da v letu 1896. vsi kandidati iz omenjenih kronovin za gozdnovarstveno in tehnično pomočno osebje, kakor tudi za lovstvo, polagajo svoje izpite pri c. kr. namestništvu v Trstu (gozdarski oddelék).

1) Za gozdnovarstveno in tehnično pomočno osebje se je oglašilo 23 in za lovstvo 13 kandidatov. Pred izpitno komisijo je stopilo 25 kandidatov. Skušnje so se pričele 5. in so se dovršile dne 10. t. m. Izpiti so bili javni, t. j. poslušanje ali udeležba so mora dovoliti vsakomur. Izpitna komisija je sestala: 1. c. kr. gozdnarstveni in deželni gozdni nadzornik, Josip Pucich v Trstu, kakor predsednik; 2. c. kr. gozdonadzornovalni komisar, Viljem Effenberger iz Sežane; 3. c. kr. gozdonadzornovalni komisar, Gašpar Mirošević v Trstu.

5. Predmeti teh izpitov so bili: 1. Gozdnarstvo in gozdno porabljanje: izpitni komisar Mirošević; 2. gozdnovarstvo, vstevno nauk o zaželnih, gozdna postava in lovstvo; izpitni komisar: Viljem Effenberger.

Izpitni vapehi: I. skupina. Od 18 kandidatov, prišedših k izpitu, je odstopil 1 kandidat med pisanim izpitom. Od 17 kandidatov sta dobila 2 red „prav dobro“, 7 „dobro“, 6 „zadostno“ in 2 „nezadostno“.

II. skupina. Lovstvo: 2 kandidata „prav dobro“, 3 „dobro“ in 2 „zadostno“.

Iz I. skupine sta tornj 2 kandidata propadla, katerima je pa dovoljeno, da se zopet prihodnje leto oglasita k skušnji.

Za novo sodnijsko palačo v Trstu. Mestna delegacija tržaška se je obvezala nasproti državnemu erarju, da odstopi zemljišča, ležeča med ulicami Fabio Severo, Fontana, Coroneo in senenim trgov, kolikor je namreč občinskega. Na tem zemljišču nameruje namreč državni érar zgraditi novo justično palačo; seneni trg se bode moral seveda umakniti. Ta zemljišča (izvzemši one dele, ki so v privatnem posestvu) odstopi občina érarju za 320.000 gld. V novi palači bodo pod jedno streho vsa različna sodišča in pa tudi sodni (kriminalni) zapori. — Javno vago, ki je sedaj na senenem trgu, premestijo potem brkone proti dirkališču Montebello, javno pralnico pa kam blizu javnega vrta v ulici Giulia.

Stroški za popraviljanje cerkvá. Mestna delegacija tržaška je dovolila znesek 1.200 gld. za popravo cerkve Rožnega venca, sv. Antona novega in Škedenjske župne cerkve.

Iz Škedenja. (Zvršetak.) Naslov drugemu bremenu se glasi: naše učiteljstvo. Znano je vsakemu zavednemu rodoljubi, katera je glavna naloga, ki jo nadeva italijanska stranka udanim jej učiteljem po okolici. Nalega raznarodovanja slovenskih otrok. Med najnavdušennejimi izvrševalci te naloge je naš g. šolski vodja. Marsikaj bi lahko povedali o tem, kako se v naši šoli raznorojuje slovenska deca. Pa naj navedem le zadnji slučaj. O letošnjem vpisovanju pridel je nekdo svojega otroka, da bi ga vpisal v šolo. Iz krstnega lista je razvidel gospod vodja, da otroku manjka še pol drugi mesec do zvršenja 6. leta, da se ga torej ne more vsprejeti v šolo. Vendar pa je pristavil modro: „Ako hočete vpisati otroka v italijansko šolo, ga pa vendar vsprejmem!“ Toda to

pot je slabo opravil g. ravnatelj, kajti dotični oče mu je odgovoril povsem mirno, da že sam ve, v kako šolo mu je vpisati otroka!

In oče je prijel lepo otroka za roko ter . . . odšel.

Ali pustimo te gospode, brezpogojno udane gospodom na magistratu; in spomnimo se tudi onih, ki so narodni — na videz. Često je priporočala „Edinost“ okoličanskim starišem, da bi pošiljali svoje otroke v šolo, da tako dobimo narodnih učiteljev, kakoršnih krvavo potrebuje naš narod. Ali pa je res vsikdar dosežen ta namen? Ta misel muči vsaj mene. Tudi mi Škedenjci smo imeli domačinov, ki so pohajali učiteljske v Koprú. Vse svoje nade smo stavili v te učence. Bivali so skupaj, drug drugemu tožili o narodnih nadlogah, prihajali so ukupno na počitnice — vsi jednakega narodnega mišljenja.

Prišli so do izpitov in — ločili so se po mišljenju. Nekateri so ostali, kar so bili popred: pravi narodni značaji, katerim smemo zaupati brezpogojno. Drugi so bili sicer tudi še „narodni“. Toda kmalu se jim je jelo menda dozdevati, da so že dovolj storili za svoj narod in jeli so se umikati. Umikati nam in bližati se nasprotnikom. Ali Bog je pravičen: oni, ki so ostali naši, so dobili takoj službo, oni drugi pa — ne!

Vidite g. urednik, zato sem ugibal takrat, ker vidim, da sama šola ne ustvarja značajev; sodelovati mora tudi izvenšolska vzgoja. Tu v Škedenju imamo mladine, katera niti ljudske šole ni dobro spoznala, vendar je tako trdna v svojem narodnem uverjenju, da je ne premakne noben raznarojujoči filozof.

Tako je bilo torej breme družega „reporterja“ mojega.

Ker pa sem danes še nekoliko utrujen, ne morem nadaljevati, ampak Vam prihodnjič jednokrat razložim ostala bremena. A predno zaključim, prosil bi Vas, gospod urednik, da nam dopsiljete „Brivca“, kajti marsikatera brada je tako zaraščena, da jo more urediti in uglati jedino le „Brivec“ se svojim orodjem.

Priporočevaje se Vam za bodočnost ostajem Vaš Pohajkovelec.

Resnici na ljubo! Iz Dobravelj nam pišejo: Neznani dopisnik iz Dobravelj pobija moj dopis od dne 24. sept., pa kaj slabo se mu je obneslo ne-hvaležno delo. Radi šole, in resnici na ljubo to-le: Pojdite le, g. dopisnik, po naši občini in prašajte občane, so-li zadovoljni se šolo? Na prste desne roke jih lahko naštejete one, kateri niso zadovoljni z njo. Če ste ji Vi nasprotni, ste pač bela vrana med nami. — Poti so res slabe, a najgrši kos poti, tako zvani „Reber“, leži v kriški občini; za istega nismo dolžni skrbeti mi. Zato ne delajo poti srámote Dobraveljski, ampak Kriški občini. — Ne zanikujem g. dopisniku, da se otroci pohujšujejo doma; pa vendar počenjajo po poti v šolo takih rečij, kakoršnih se ne učijo doma. Pred par leti so požgali nekemu kmetu z vse njive spravljeno žito. Ako bi bila šola v Dobraveljah, bi se ne dogajale take reči. — Mojemu dopisu podtikujete, da dolži učiteljstvo, da ono pohujšuje deco. Ste-li slepi, g. dopisnik, kali? Poiščite ono številko „Edinosti“ in prečitajte pazno od konca do kraja. Morda pa vidite pisano med vrsticami? Svobodno vam! — Eno ste pač zadeli, g. dopisnik! Mlad sem res, devetnajst let mi je komaj. Ker je grdo, ako mladenič polemizuje z možem, in to z učenim možem, je s tem kraj polemiki od moje strani. Zdravi! Vernivski

1200 birmancev. Senjski škof, msgr. dr. Anton Maurovič, podelil je minolo nedeljo in ponedeljek 1200 birmancev zakrament sv. potrde. Med birmanci bilo je več odraslih oseb, celó trije starčki, stari po več nego 70 let.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so poslali od 19. julija do 4. oktobra 1896: (Dalje.) Podružnica v Žužemperku po blagajniku g. H. Povšetu 55 gld. 28½ nč.; g. A. Zarnikova 14 gld. katere je nabrala na novi maši č. g. J. Smukavca v Srednji Vasi v Bohinju, ženska podružnica v Škofji Loki po gld. M. Klunovi 23 gld.; podružnica v Selcih po g. Šliberju 18 gld. 20 nč.; G. E. P. na Dunaju 2 gld.; podružnica za Vrbski okraj 76 gld. 42 nč.; podružnica v Podgradu 46 gld. 23 nč.; podružnica na Premu 7 gld.; č. g. A. S. Toftinec kot mesečni prispevek 5 gld.;

nabirki časnikov „Mira“ v Celovcu po g. V. Legatu 377 gld. 15 nč., „Slov. Narod“ v Ljubljani po g. Jos. Noli-ju 295 gld. 8 nč. in „Slovenca“ v Ljubljani po g. A. Kalanu 2 gld.; podružnica za Trnovo in Ilirsko Bistrica 32 gld.; podružnica za Tolski Vrh in okolico 12 gld. 60 nč.; moška podružnica v Kamniku po g. J. Sadnikarju 40 gld.; podružnica v Litiji po č. g. Zupančiču 70 gld.; podružnica v Bovcu 34 gld.; moška podružnica za Prvačino-Dornberg in Gradišče po g. Mozetiču 30 gld.; ženska podružnica v Prvačini 30 gld.; ženska podružnica v Sežani drugi del pokroviteljnine v znesku 50 gld. (zastopnica gld. učiteljica Lozej v Tomaju) in 50 gld. udnine; sl. pevsko društvo „Ljubljana“ zbirko 7 gld. 11 nč.; podružnica za Rožek in okolico 25 gld.; sl. občina Selca pri Škofji Loki po g. g. županu Fr. Šliberju (pokroviteljnine) 100 gld.; sl. bralno društvo v Trebnjem 100 gld. (pokroviteljstvo zastopa g. podružnični predsednik in c. kr. notar Em. Orožen): č. g. A. Ramovš, župnik v Dobropoljah, 100 gld. pokroviteljnine v spomin 25letnice svojega mašništva; ženska podružnica v Idriji 100 gld. pokroviteljnine; vesela družba, zbrana v Hafnerjevi pivarni v Ljubljani, je skupila za 5 prodanih svetinj 2 gld. 50 nč. in za 5 pahljač tudi 2 gld. 50 nč. ter navrgla 3 gld.; podružnica v Ljutomeru 65 gld.; volilo rajne Mar. Čirič iz Dragovec po g. J. Kocbeku iz Bučkovca 5. gld.; podružnica za brdski okraj 6 gld.; podružnica za Ptuj in okolico po g. S. Šentjuncu 16 gld. (Pride še).

Nenadna smrt. 63letnega vratarja Josipa Donatija, hiša št. 11, ulice Squero novo, mučila je dalje časa že naduha. Mož ni maral zdravniške pomoči kljub nagovarjanju svojih znancev. Včeraj zjutraj na vse zgodaj ga je napala naduha jako hudo. Nekdo domačinov je hitel po zdravnika na zdravniško postajo, toda med tem je naduha že zadušila Donatija.

Nesreča. Včeraj popoldne je neki voznik povozil v ulici Rossetti igrajočega se 4letnega Viktorja Polacco. Videvši voznik otroka v nezvesti na tleh in začuvši kričanje ljudi, pognal je konja in oddrdal se svojim vozom. Otroka so odnesli na stanovanje, ulica Rossetti 16, kamor so pozvali zdravnika z zdravniške postaje. Isti je konstatoval, da si je otrok pretresel možgane, v ostalem pa da mu je bila le koža nekoliko opraskana. Jedno uro pozneje pa je bil otrok mrtev. Zdravniško-sodnijska komisija je vzela dogodek na zapisnik. Nadejati se je, da ne ubeži zasluženi kazni prov-zročitelja te nesreče, neopreznega voznika.

Še italijanski beguni. Iz Curiga javljajo: Od stotnice italijanskih planinskih lovcev, stoječih v obmejni posadki Tirano, jih je pobegnilo včeraj štiriideset. Poročnik jih je dohitel na biciklu in skušal pregovoriti jih, da bi se vrnili, toda beguni so izjavili soglasno in odločno, da rajše v pregnanstvo nego pa v — Afriko.

Kulturna slika iz Galicije. Dasi je, kakor po vseh deželah naše monarhije, šolsko obiskovanje obvezno tudi v Galiciji, vendar okolo 750.000 otrok ne more pohajati šole, jednostavno zaradi tega ne, ker šol — ni. Najgore je v tem pogledu v okrajih Stanislav, Reszow, Nadvorna, Flumac, Bohorodczani in Horodenko, kjer do 60% otrok odrasča brez šolskega pouka!

Cesar Viljem „incognito“ v Parizu? Trije pariški listi, namreč „Echo du Soir“, „Lanterne“ in „Verité“ so prinesli soglasno vest, da je bil cesar Viljem za časa slavnostij, prirejenih ruski carski dvojici na čast, „incognito“ v Parizu in v Versaillesu. Prvoomenjeni list je povprašal o tem na policijski prefekturi, a tam so mu izjavili, da cesar Viljem ni bil v Parizu, toda prej jednokrat da se je mudil „incognito“ v Parizu. Policija je znala o tem, ter ga je dala nadzorovati v njegovo varnost. — Kljub temu zavijanju policije pa vsi omenjeni listi zatjujejo najodločneje, na temelju svojih, baje jako zanesljivih informacij, da je bil cesar Viljem v Parizu tudi za časa carskih slavnostij.

Sultan blazen? Neki romunski list javlja, da je sultan Abdul-Hamid zblaznel in da so zdravniki konstatovali njegovo blaznost kakor neozdravljivo. — Iz Carjegrada ni nikakoršne vesti o koji bolezni sultanovi.

Krvav pretep. Minolo noč je 7 mladeničev delavskega stanu obhodilo celo vrsto gostiln. V tej družbi sta bila tudi 26letni težak Jakob Ba-

Lastnik kensorski lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.